

การวิเคราะห์พุทธจริยศาสตร์เพื่อการครองเรือน
กับกฎหมายการฟ้องหย่า
AN ANALYSIS OF THE BUDDHIST ETHICS OF
HOUSEHOLDING AND DIVORCE LAW

สุทิน ไชยวัฒน์¹, สุวิน ทองปั้น²,
จักรพรรณ วงศ์พรพวน³, จรัส ลีกา⁴ และ ธวัช ทะเพชร⁵
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2,3,4}
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ⁵
Sutin Chaiyawattana¹, Suwin Thongpan²
Chakkapan Wongpornpavan³, Jaras Leeka⁴ and Thawush Thaphech
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand^{1,2,3,4}
Northeastern University, Thailand⁵
Corresponding Author; Email: Sutin_2506@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพุทธจริยศาสตร์สำหรับการครองเรือน 2) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกฎหมายการฟ้องหย่า 3) ศึกษาวิเคราะห์พุทธจริยศาสตร์เพื่อการครองเรือนกับกฎหมายการฟ้องหย่า เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารวิชาการด้านกฎหมาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ตามหลักอุปนัยวิธี

* ได้รับบทความ: 18 กุมภาพันธ์ 2564; แก้ไขบทความ: 23 มีนาคม 2564; ตอรับตีพิมพ์: 30 มีนาคม 2564

Received: February 18, 2021; Revised: March 23, 2021; Accepted: March 30, 2021

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักพุทธจริยศาสตร์เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ใช้เป็นหลักปฏิบัติสำหรับการครองเรือน แบ่งเป็นระดับต้น ได้แก่ ศีล ใช้ควบคุมกาย วาจา ระดับกลาง ได้แก่ กุศลกรรมบถ 10 ใช้ควบคุมกาย วาจา ใจ และระดับสูง ได้แก่ มรรคมีองค์ 8 ใช้ควบคุมกาย วาจา ใจ และพัฒนาสติปัญญา นอกจากนี้ยังนำหลักทศ 6 ขรวาธรรม และอบายมุข มาร่วมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาด้วย

2. กฎหมายการฟ้องหย่า เป็นหลักการที่นำไปใช้เพื่อการฟ้องหย่าที่เกิดจากความผิดของ คู่สามีภรรยา เช่น การมีมีชู้ การประพฤติชั่วด้วยกาย วาจา และด้วยสาเหตุการฟ้องหย่าที่ไม่ได้ตั้งอยู่ บนฐานความผิดของคู่สมรสเช่น การต้องคำพิพากษาให้จำคุก เป็นคนวิกลจริต เป็นโรคติดต่อร้ายแรง และการมีสภาพร่างกายไม่อาจร่วมประเวณีได้ เป็นต้น

3. วิเคราะห์พุทธจริยศาสตร์เพื่อการครองเรือนกับกฎหมายการฟ้องหย่า ประกอบด้วย (1) หลักอินทรียสังวร 6 ไม่หลงเพลิดเพลนในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ (2) หลักขรวาธรรม 4 (3) ศีล 5 (4) หลักอบายมุข 6 (5) หลักทศ 6 หมายถึงเฉพาะทิศเบื้องหลัง ได้แก่ ภรรยาหรือสามี ที่จะทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ด้วยข้อปฏิบัติที่กล่าวไว้ในทิศเบื้องหลังนั้นเช่น สามีต้องยกย่อง ไม่ดูหมิ่น ไม่นอกใจ มอบความเป็นใหญ่ ส่วนภรรยาจะทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ด้วยการดูแลทรัพย์สิน ญาติ ไม่นอกใจ และไม่เกียจคร้าน เพราะหลักพุทธจริยศาสตร์ที่กล่าวมานี้จะทำให้เกิดความสุขในการครองเรือน และไม่มีการฟ้องหย่าเกิดขึ้นในทุกกรณี

คำสำคัญ: พุทธจริยศาสตร์; การครองเรือน; กฎหมายการฟ้องหย่า

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the ethics of housing 2) to study the theoretical concepts of divorce law 3) to analyze the ethics of householding and divorce law. It is a documentary research. By studying information from the Tripitaka Legal academic papers And related research The data was analyzed by descriptive analysis according to the inductive method.

The results of the research as follows:

1. Buddhist ethics applied to the Married Life and the law of divorce are at three levels, namely the 5 th precepts or Benjasiri. Charity or bad karma 10 is a medium level Buddhist ethics and Mak 8 is a high level of Buddhism.

2. Theoretical concepts of divorce law. The fact that both of them could file for

divorce consisted of guilt Husband and wife have adultery Husband or wife behave badly, husband or wife assault or insult. Husband or wife in abandonment The husband or wife breaches parole and grounds for divorce not based on the spouse's fault. The husband or wife is subject to a final judgment to imprisonment. Husband or wife voluntarily Separately, husband or wife was ordered by the court to be a pervert Husband or wife do not help each other. Antagonism The husband or wife is insane. The husband or wife has a serious contagious disease. The husband or wife is physically unable to commit sexual intercourse.

3. The analysis of Buddhist ethics consists of the following: (1) 6 organic sodas, 6 organic custody, eye, ear, nose, tongue, body, mind, so that there is no symptom of excessive enjoyment when affecting the external senses or emotions. (2) 4 layouts of Dharma: Sajja, Dharma, Khanti and Jaka To abstain from carrying things that he did not give To abstain from misconduct To abstain from lying and deceitfulness, and to abstain from intoxication, which is alcohol and alcohol, which is the site of negligence. (4) Abstinence from all six acts of deception is the ingestion of intoxication. Wallowing in the alleyways at night Obsessing over entertainment Obsessing over gambling The obsession with the wicked and the lazy in work. (5) The sixth direction is the last time, meaning the direction behind is wife or husband With the following guidelines The husband should nurture his wife as follows: honoring the status of the wife, do not despise, do not cheat Find jewelry to give as a gift according to the occasion. The wife supports her husband as follows. Arrange the housework. Worshiping both sides of the family well, not unfaithful, keeping the obtained wealth and being diligent, not lazy in all works.

Keywords: Buddhist ethics; Housekeeping; Divorce Law

บทนำ

ครอบครัวเป็นสถาบันแรกของสังคมมีบทบาทในการเลี้ยงดูสมาชิกที่เกิดขึ้นให้มีชีวิตรอด ครอบครัวหมายถึง กลุ่มบุคคล กลุ่มหนึ่งประกอบด้วยบิดามารดาและบุตร ซึ่งอาจจะสืบสายโลหิต หรือจากการรับเป็นบุตรบุญธรรมได้ (จันทน์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, 2554 : 79) ตามหลักพระพุทธศาสนาสถาบันครอบครัวจะดำรงเป็นองค์ประกอบหนึ่งแห่งโครงสร้างสังคมอย่างมั่นคงได้ ก็โดยอาศัย

สมาชิกอันเป็นส่วนประกอบของครอบครัว แต่ละคนปฏิบัติหน้าที่อย่างเหมาะสม จุดเริ่มต้นของครอบครัว คือ การแต่งงานระหว่างชายและหญิง การที่ชายและหญิง แต่งงานกันเพราะเหตุปัจจัยหลายประการเช่น 1) เกิดจากความรัก และความปรารถนาจะเป็นคู่ครอง ซึ่งกันและกันตลอดชาติ 2) เกิดจากความเห็นอกเห็นใจในชาติปัจจุบัน ซึ่งข้อนี้เกี่ยวเนื่องด้วยการสงเคราะห์ช่วยเหลือของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง รวมทั้งการทำความดีของฝ่ายหนึ่งจนอีกฝ่ายหนึ่งเห็นอกเห็นใจยอมรับเป็นคู่ครอง 3) ผู้ใหญ่จัดให้แต่งงานกัน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งก็ได้ว่าการแต่งงานแบบคลุมถุงชน 4) การแต่งงานโดยการซื้อหรือจ่ายเงินค่าตัวเจ้าสาวหรือเจ้าบ่าวให้แก่พ่อแม่ผู้ปกครองของฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชาย (จันทน์ อติวัฒนสิทธิ์, 2548 : 63)

การสร้างครอบครัวที่ดี มีหลักธรรมเป็นหลักความประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี คือ มีพรหมวิหาร ซึ่งแปลว่าธรรมที่เป็นหลักใจเรื้อนใจของคนที่เป็นผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นบิดามารดาผู้ปกครองผู้ได้ปกครองอยู่ร่วมกันด้วยความสุข ทุกคนต้องมีคุณธรรมเหล่านี้ภายในใจด้วยกัน คือ 1) เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาที่จะให้เป็นสุข เป็นความรู้สึกที่มีกำลังมากพอต่อการลดความอยาก ความโกรธ ความกลัว ความรักฉันครอบครัวมีใจเมตตาต่อคนอื่นหวังเห็นคน สัตว์สามารถดำรงชีวิตโดยไม่มีเวรไม่มีภัย ไม่เบียดเบียนกัน ไม่ประทุษร้ายกันให้แต่ละชีวิตสามารถครองตนให้อยู่ดีมีสุขตามสมควรแก่ฐานะ 2) กรุณา คือ ความสงสารต้องการช่วยเหลือคน สัตว์หลุดพ้นจากความทุกข์ เป็นความรู้สึกต่อ เนื่องมาจากเมตตา ที่มองคนสัตว์อื่นด้วยความเป็นมิตร ยามที่มิตรของตนประสบปัญหา ทำหน้าที่ถูกต้อง คือ กรุณา อันแสดงให้เห็นอุปนิสัยของธรรมชัดเจน 3) มุทิตา คือ ความพลอยชื่นชมยินดีในการที่คนสัตว์ที่ตนมีเมตตาจิตเป็นฐานอยู่นั่นเองหรือในขณะที่เรากำลังช่วยเหลือเขาจากความทุกข์ หรือเขาหลุดพ้นจากปัญหา ความทุกข์ จิตที่มีเมตตาพร้อมที่จะร่วมทุกข์ร่วมสุขกับเขา จึงเกิดความชื่นชมยินดีกับเขา และ 4) คือ อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง วางจิตเรียบสม่ำเสมอ มั่นคง เทียงตรงดุจดั่งขี้ผึ้งไม่เอนเอียง ไม่เป็นฝ่ายใดฝ่าย โดยมองตามความจริงว่าบุคคลจะได้รับผลดี หรือชั่ว ตามสมควรแก่เหตุที่ตนประกอบ และพร้อมจะวินิจฉัย วางตน และปฏิบัติไปตามหลักการเหตุผลและความเที่ยงธรรม (ที.ม.(ไทย) 10/188/225)

การแต่งงานแม้ว่าจะต่างเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมก็ตามซึ่งก็เกิดจากเหตุปัจจัยเบื้องต้นดังกล่าวแต่หลักธรรมการดำเนินชีวิตตามวิถีชาวพุทธก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในทุกยุคทุกสมัยได้เป็นอย่างดี คือ หลักสมชีวิธรรม 4 ประการ(อง. จตุกก. (ไทย) 21/55/93-94) เมื่อมีคู่ครองและใช้ชีวิตร่วมกันเป็นครอบครัวที่อบอุ่นยั่งยืนจะมีคุณลักษณะที่เหมาะสมกัน นอกจากชี้แนะหลักการดำเนินชีวิตคู่ครองแล้วหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ยังได้เสนอหลักการหลังจากใช้ชีวิตคู่ครองโดยสมบูรณ์มีสิทธิต่อกันในฐานะเป็นสามีภรรยาแล้วชีวิตคู่จะต้องมีบทบาทหน้าที่ต่อกันอย่างเหมาะสมและได้จำแนกหน้าที่หลักของสามีจะพึงปฏิบัติต่อภรรยา ดังต่อไปนี้

1) ยกย่องให้เกียรติสมฐานะที่เป็นภรรยา 2) ไม่ดูหมิ่นภรรยาไม่ว่าเรื่องอะไรก็ตาม 3) ไม่ประพฤติ
นอกใจภรรยาของตน 4) มอบความเป็นใหญ่ในฐานะของแม่เรือนให้แก่ภรรยา 5) ให้ของขวัญและ
เครื่องประดับ สมควรตามโอกาสแก่ภรรยา และหน้าที่ของภรรยาที่จะพึงปฏิบัติต่อสามี 1) จัดการ
งานบ้านให้เรียบร้อย 2) สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี 3) มีความสุจริตใจต่อสามีโดยไม่นอกใจ
4) มีความฉลาดในการบริหารจัดการกับทรัพย์สินครอบครัวที่หามาได้ 5) มีความขยัน ไม่เกียจคร้าน
ในการทำงานทั้งปวง หน้าที่ของภรรยาและหน้าที่ของสามีดังที่ได้กล่าวแล้วนี้ปรากฏอยู่ในทศ 6
(พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2548 : 7-8)

การใช้ชีวิตร่วมกันย่อมเกิดปัญหา ซึ่งปัญหาครอบครัวเป็นเหตุการณ์ที่ครอบครัวไม่ได้
คาดหวังหรือปรารถนาที่จะให้เกิดขึ้น เช่น การไม่มีบุตรไว้สืบสกุล การมีบุตรผิดปกติ การเจ็บป่วย
การนอกใจคู่สมรส การว่างงานหรือตกงาน เป็นต้น เมื่อเกิดปัญหาในครอบครัวขึ้นแล้วสมาชิก
ในครอบครัวจะได้รับความกดดันและคับข้องใจเป็นอย่างมาก บางปัญหาก่อให้เกิดความอับอายขาย
หน้าและไม่สามารถแก้ปัญหาได้ คู่สมรสอาจต้องการแยกกันอยู่ชั่วคราว หรืออาจต้องหย่าร้างกัน
การแยกกันอยู่หรือหย่าร้างกันในสังคมไทยสมัยใหม่สังคมยอมรับมากขึ้น ไม่ใช่เรื่องที่น่าอับอายต่อไป
เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากทางตะวันตกที่ส่งผลให้แบบแผนการสมรสของสังคมสมัยใหม่เปลี่ยนเป็น
“การแต่งงานเปิด” ซึ่งหนุ่มสาวไม่มีพันธะต่อกันและมีอิสระมาก การแต่งงานเปิดจึงเป็นวิถีชีวิตคู่ที่
นิยมกันแพร่หลายในหมู่คนหนุ่มสาวรุ่นใหม่ (จำนงค์ อธิวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, 2554 : 86) นอกจากนี้
สังคมไทยสมัยใหม่สภาพการดำเนินชีวิตในเมืองที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน ตัวใครตัวมัน เน้นในเรื่องผล
ประโยชน์และความพอใจส่วนตัวเป็นเรื่องสำคัญ โดยมีความคิดว่าหากอยู่กันไปแล้วไม่มีความสุข
ก็ควรหย่ากันไปจะดีกว่า และปัญหาการหย่าร้าง คือ การเลิกเป็นสามีภรรยากันหรือเลิกร้างกันและ
ผู้ชายที่เลิกกับภรรยาได้ชื่อว่าพ่อร้าง ส่วนผู้หญิงที่เลิกกับสามีได้ชื่อว่าแม่ร้าง หรือแม่มา้ยผัวร้าง
การหย่าร้าง เป็นการสิ้นสุดของชีวิตคู่ เนื่องจากไม่สามารถปรับตัวเข้าหากันได้หรือมีเหตุผลทางสังคม
อย่างอื่น การสิ้นสุดของคู่ชีวิตการแต่งงานของคู่สมรส เป็นการแตกแยกของบุคคลที่เคยมีความสัมพันธ์
กันอย่างใกล้ชิด การหย่าร้างในตัวของมันเองเป็นเรื่องเศร้า เป็นการทำลายความรักความเชื่อของ
บุคคลที่เคยผูกพันกันอย่างลึกซึ้ง แต่การหย่าร้างก็มีใช้ความเศร้าอย่างถาวรเพราะอาจเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิด
ความสุขได้เหมือนกัน คือพ้นจากความทุกข์หรือความไม่เป็นสุขในชีวิตสมรสและเป็นโอกาสแก่
ผู้หย่าร้างได้ทำการสมรสใหม่กับคนที่ทำให้ชีวิตมีความสุขกว่าเก่า เมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ ไม่ใช่เรื่องผิด
ปกติวิสัย คู่สมรสควรแก้ปัญหา และข้อขัดแย้งอย่างมีเหตุผลถ้อยทีถ้อยอาศัยและให้อภัยกัน
เพื่อเป็นการประคับประคองชีวิตสมรส และป้องกันมิให้เกิดเหตุอันจะนำไปสู่การหย่าร้าง (สุพัตรา
สภาพ, 2540 : 49)

ปัญหาการหย่าร้างเป็นปัญหาทางสังคมที่สำคัญ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยหลายครอบครัว เมื่อศึกษาจะเห็นว่าปัญหาการหย่าร้างเป็นทั้งเรื่องของจริยศาสตร์และหลักกฎหมาย ด้วยตามหลักกฎหมายแล้วการจะสร้างครอบครัว หรือแต่งงานนั้น จะต้องมีการปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักกฎหมาย กล่าวคือ เมื่อมีการสมรส หรือที่ภาษาชาวบ้านเรียกกันว่า “แต่งงาน” นั่นก็คือ การที่ชายหญิง 2 คน ตกลงปลงใจที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกันฉันสามีภรรยาซึ่งตามกฎหมายปัจจุบันนั้น กำหนดว่าการสมรสต้องมีการจดทะเบียนสมรสจึงจะมีผลตามกฎหมาย ดังนั้นถ้าไม่มีการจดทะเบียนสมรส แม้จะมีการจัดงานพิธีสมรสใหญ่โตเพียงใด กฎหมายก็ไม่ถือว่าชายหญิงคู่นั้นได้ทำการสมรสกัน ด้วยเหตุนี้สำหรับผู้ที่จะเป็นสามีภรรยากันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายจะต้องมีการจดทะเบียนสมรสที่อำเภอ ตามหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อมีการสมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อเกิดปัญหาต่างๆ ที่ไม่ใช่เรื่องผิดปกติวิสัย ทั้งนี้คู่สมรสควรแก้ปัญหา และข้อขัดแย้งอย่างมีเหตุผลอย่างมีเหตุอันควรและให้ร้ายกัน เพื่อเป็นการระคับระคงชีวิตสมรส และป้องกันมิให้เกิดเหตุอันจะนำไปสู่การหย่าร้าง คู่สมรสสามารถป้องกันการหย่าร้างได้ คือ การปรับตัวในเรื่องเพศสัมพันธ์ ยกย่องให้เกียรติซึ่งกันและกัน รวมไปถึงญาติพี่น้องของอีกฝ่ายหนึ่งด้วย ไม่กล่าววาจาหรือถ้อยคำรุนแรงอันจะนำไปสู่โทสะจริต นอกจากนี้คู่สมรสต้องรู้จักประหยัด ขยัน ประกอบอาชีพสุจริต ไม่เสพสุรา ไม่เล่นการพนัน ไม่ทำร้ายร่างกายคู่สมรส พยายามรักษาสุขภาพอนามัยให้สะอาด สมบูรณ์แข็งแรงอยู่เสมอ

การอยู่ร่วมกันของคู่สมรสเพื่อการแก้ไขปัญหาการหย่าร้างจึงมีแนวทาง ดังนี้ 1) อดทน อดทนน้ำใจกัน เอาใจเขามาใส่ใจเรา 2) เวลาอารมณ์ดี ๆ ควรพูดจากันถึงสิ่งบกพร่องต่าง ๆ 3) หมั่นขยันทำงาน อดออม เพื่อจะได้ไม่เกิดปัญหาทางการเงิน 4) ฝ่ายชายควรมีความรับผิดชอบเมื่อสมรสแล้ว และฝ่ายหญิงควรสำรวจข้อบกพร่องของตนเองเสมอ 5) รักและเอาใจใส่ญาติพี่น้องของแต่ละฝ่าย 6) ควรให้อภัยซึ่งกันและกัน การหย่าร้างมีรูปแบบการหย่า โดยขาดจากการสมรส การหย่าสามารถแบ่งได้ 2 รูปแบบ คือ การหย่าโดยความยินยอมทั้งสองฝ่าย และการหย่าโดยการฟ้องหย่า (สุพัตราสุภาพ, 2540 : 49-50) เพราะเป็นทั้งการหย่าโดยความยินยอมทั้งสองฝ่ายและการหย่าโดยการฟ้องหย่า ตามหลักกฎหมายไทย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของบิดามารดา สามี ภรรยา และบุตรธิดาให้พึงปฏิบัติต่อหน้าที่ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขในการครองเรือนตามแนวพุทธจริยศาสตร์ เพื่อให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็ง แต่อย่างไรก็ตาม หากสามีภรรยาไม่สามารถครองเรือนใช้ชีวิตคู่อย่างมีความสุขก็สามารถที่จะหย่าขาดจากกันได้โดยความสมัครใจยินยอมทั้งสองฝ่ายหรือหย่าโดยคำพิพากษาของศาลตามมาตรา 1514 และมาตรา 1516 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (พรชัย สุนทรพันธุ์, 2551 : 441) การฟ้องหย่าจึงเป็นปัญหาที่สำคัญที่ทุกสังคมควรแก้ไข ที่เป็นปัญหาทางด้านจริยศาสตร์และกฎหมาย เพราะเหตุที่คนขาดศีลธรรม

คุณธรรม และจริยธรรม อันเป็นหลักพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนการจะอยู่ด้วยกันอย่างมั่นคงจะต้องมีความรักความเห็นอกเห็นใจต่อกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน จึงถือได้ว่าเป็นการสร้างครอบครัวและชีวิตคู่ที่สมบูรณ์ การหย่าร้างเป็นปัญหาหนึ่งทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของการใช้ชีวิตของสามีภรรยา ด้วยการหย่าร้างเป็นทั้งเรื่องที่เกิดหลักกฎหมายและหลัก จริยศาสตร์ที่ยังเป็นปัญหาทางจริยศาสตร์ที่ต้องมีเกณฑ์ตัดสินเพื่อให้เกิดความถูกต้อง

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะวิเคราะห์พุทธจริยศาสตร์เพื่อการครองเรือนกับกฎหมายการฟ้องหย่า ที่เป็นหลักการ และแนวคิดสำหรับการครองคู่กันสามีภรรยา ในด้านการปฏิบัติสามีภรรยา และอิทธิพลของหลักคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ ที่มีต่อการตรากฎหมายลักษณะผัวเมีย ตลอดจนการรับอิทธิพลของระบบกฎหมายสมัยใหม่จากประเทศตะวันตก ที่มีผลกระทบต่อ การปรับปรุงแก้ไขวิวัฒนาการกฎหมายครอบครัวไทย จากกฎหมายลักษณะผัวเมีย กลายเป็นครอบครัว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพที่ 5 ตั้งแต่ พ.ศ. 2478 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 พ.ศ. 2519 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 พ.ศ. 2533 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 พ.ศ. 2450 จนถึงปัจจุบันโดยเฉพาะเหตุฟ้องหย่า มาตรา 1516 เพื่อเป็นการตัดสินความถูกต้องตามเกณฑ์ทั้งสองแนวคิด คือหลักพุทธจริยศาสตร์ และหลักกฎหมาย ให้สอดคล้องกัน ตามแนวคิดอรรถประโยชน์นิยมในการบัญญัติกฎหมาย ที่จะนำไปสู่การปรับประยุกต์ใช้ในสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพุทธจริยศาสตร์สำหรับการครองเรือน
2. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกฎหมายการฟ้องหย่า
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์พุทธจริยศาสตร์เพื่อการครองเรือนกับกฎหมายการฟ้องหย่า

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

- 1) ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ได้แก่ งานวิจัย บทความทางวิชาการ คุชชินีพนธ์ หนังสือ ตำราที่เกี่ยวข้อง
- 2) ศึกษาหลักพุทธจริยศาสตร์เพื่อการครองเรือน และหลักกฎหมายการฟ้องหย่า
- 3) นำข้อมูลที่ได้ศึกษามาข้างต้นมาเรียบเรียงและวิเคราะห์
- 4) สรุปผลการวิจัยและนำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

ผลการวิจัย

การทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์พุทธจริยศาสตร์เพื่อการครองเรือนกับกฎหมายการฟ้องหย่า มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาพุทธจริยศาสตร์สำหรับการครองเรือน 2) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกฎหมายการฟ้องหย่า 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์พุทธจริยศาสตร์เพื่อการครองเรือนกับกฎหมายการฟ้องหย่าเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร สรุปได้ ดังนี้

1. พุทธจริยศาสตร์สำหรับการครองเรือน สรุปได้ว่า พุทธจริยศาสตร์ (Buddhist Ethics) เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความประพฤติและกริยาอาการที่ควรปฏิบัติของผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานจริยะ ความประพฤติ กริยาอาการที่ควรประพฤติศาสตร์เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ ตั้งแต่พื้นฐานเบื้องต้น ท่ามกลาง และระดับสูง เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติปัญญา มีความสุขอันสมบูรณ์ที่สุด หลักพุทธจริยศาสตร์เป็นจริยธรรมหรือพุทธจริยธรรม ที่พระพุทธเจ้าทรงประพฤติปฏิบัติแล้วทรงสั่งสอนให้พุทธบริษัทรู้ตาม พุทธจริยธรรมจึงเป็นแบบแห่งการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามและละเว้นจากความชั่ว เป็นการประพฤติปฏิบัติทางกาย วาจา และใจ เพื่อการเข้าถึงเป้าหมายสูงสุดแห่งสัจธรรม มีระดับชั้น 3 ระดับ คือ ศีล 5 หรือเบญจศีล เป็นพุทธจริยธรรมระดับต้น กุศลกรรมบถหรืออกุศลกรรมบถ 10 เป็นพุทธจริยธรรมระดับกลาง และมรรค 8 เป็นพุทธจริยธรรมระดับสูง

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกฎหมายการฟ้องหย่า สรุปได้ว่า แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกฎหมายการฟ้องหย่าในประเทศไทยมีว่าการที่ทั้งสองคนจะฟ้องหย่าได้ต้องประกอบด้วยเหตุ 2 ประการ คือ เหตุฟ้องหย่าที่ตั้งอยู่บนฐานความผิดของคู่สมรส คือ สามีกับภริยามีชู้ สามีหรือภริยาประพฤติชั่วสามีหรือภริยาทำร้ายร่างกายหรือหมิ่นประมาทเหยียดหยาม สามีหรือภริยาในละทิ้ง สามีหรือภริยาผิดกฏหมายและเหตุฟ้องหย่าที่มีได้ตั้งอยู่บนฐานความผิดของคู่สมรส สามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก สามีหรือภริยาสมัครใจแยกกันอยู่ สามีหรือภริยาถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ สามีหรือภริยาไม่ให้ความช่วยเหลือกัน เป็นปรปักษ์ต่อกัน สามีหรือภริยาวิกลจริต สามีหรือภริยาเป็นโรคติดต่อร้ายแรง สามีหรือภริยามีสภาพร่างกายไม่อาจร่วมประเวณีกันได้

3. วิเคราะห์พุทธจริยศาสตร์เพื่อการครองเรือนกับกฎหมายการฟ้องหย่า สรุปได้ว่า

3.1 หลักพุทธจริยศาสตร์ที่นำมาใช้เพื่อประโยชน์สุขในการครองเรือน มีดังนี้

1) อินทริยสังวร 6 ประการ การสำรวมระวังอินทริย 6 หรืออายตนะภายใน 6 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจไม่ปล่อยให้เกิดอาการเพเลิดเพลินยินดีเกินไปเมื่อไปกระทบกับอายตนะ

ภายนอกหรืออารมณ์ 6 ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ คือ อารมณ์ที่มาถูกต้องทางกาย และ ธรรมารมณ์ คือ อารมณ์ที่เกิดกับใจ มีสติรู้เท่าทัน ไม่หลงไหลไปตามกระแสของกิเลสตัณหา ซึ่งจะทำให้เกิดการประทุพผิตทางเพศ อันจะเป็นเหตุก่อความทะเลาะกัน ขัดแย้งกัน ทำให้ครอบครัวเกิดความแตกร้างจนถึงขั้นหย่าร้างกันไปในที่สุด

2) หลักฆราวาสธรรม 4 ประการ ฆราวาสธรรม หมายถึง ธรรมะของผู้ครองเรือน เป็นหลักธรรมข้อปฏิบัติที่จะทำให้ผู้ครองเรือนทั้งหลายแต่ละครอบครัวมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสงบสุข ตามอรรถภาพ มีอยู่ 4 ประการ ได้แก่ (1) สัจจะ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ต่อกัน (2) ทมะ ได้แก่ ความข่มใจ ของตน (3) ขันติ ได้แก่ ความอดทน ผู้ครองเรือนทุกคนต้องมีความอดทนต่อความยากลำบากที่เกิดขึ้น จากการอยู่ร่วมกัน และ (4) จาคะ ได้แก่ การเสียสละ การแบ่งปันสิ่งของๆ ตนให้แก่ผู้อื่น เสียสละความสุขส่วนตัวให้กับบุคคลอื่น

3) ศีล 5 หรือ เบญจศีลความประพฤติชอบทางกายและวาจา, และการรักษากาย วาจาให้เรียบร้อย, การรักษาตามระเบียบวินัย, ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว, การควบคุมตน ให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน ประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้ (1) เว้นจากการฆ่าการประทุษร้าย กัน (2) เว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้, เว้นจากลักโก่ง ละเมิดสิทธิทำลายทรัพย์สิน (3) เว้นจากการ ประพฤติผิดในกาม, เว้นจากการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นรักใคร่หวงแหน (4) เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง (5) เว้นจากน้ำเมาคือสุราและเมรัยรวมถึงสิ่งเสพติดให้โทษต่างๆ อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

4) การละเว้นจากอบายมุขทั้ง 6 ประการที่จะนำไปสู่ความเสื่อมดังนี้ (1) การหมกมุ่น ในการเสพของมึนเมา (2) การหมกมุ่นในการเที่ยวไปตามตรอกซอกซอยในเวลากลางคืน (3) การหมกมุ่น ในการเที่ยวดูมหรสพ (4) การหมกมุ่นในการเล่นการพนัน (5) การหมกมุ่นในการคบคนชั่ว และ (6) เกียจคร้านการงาน

5) หลักทศ 6 ในงานวิจัยนี้หมายเอาเฉพาะปัจฉิมทศคือทศเบื้องหลัง ได้แก่ ภรรยา หรือสามี มีแนวปฏิบัติดังนี้

5.1) สามีพึงบำรุงภรรยา ดังนี้ ยกย่องสมฐานะภรรยา ไม่ดูหมิ่น ไม่นอกใจ มอบความเป็นใหญ่ในงานบ้านให้ หาเครื่องประดับมาให้เป็นของขวัญ ตามโอกาส

5.2) ภรรยาอนุเคราะห์สามี ดังนี้ จัดงานบ้านให้เรียบร้อย สงเคราะห์ญาติมิตร ทั้งสองฝ่ายด้วยดี ไม่นอกใจ รักษาสมบัติที่หามาได้และขยันไม่เกียจคร้านในงานทั้งปวง

3.2 ผลกระทบของการฟ้องหย่าต่อสังคมไทย มีดังนี้

1) ผลกระทบต่อครอบครัวและสังคม ทำให้สถาบันครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยย่อยๆ ของสังคมเกิดการแตกแยก บุตรที่เกิดจากคูใดที่หย่าร้างอาจจะมีปัญหาถ้าไม่สามารถปรับตัวได้ ทำให้กลายเป็นภาระสังคมได้ ผลจากบาดแผลลึกที่อยู่ในใจ เกิดความรู้สึกว่าเหว้า โดดเดี่ยวอ้างว้าง คบเพื่อนไม่ดี หนีเรียน ดิตยาเสพติด เกร ก่อปัญหาอาชญากรรมได้

2) ผลกระทบของการฟ้องหย่าต่อการพัฒนาการศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ ส่งผลต่อภาวะถดถอยหลักหนี้สังคมทำให้การพัฒนาศักยภาพของมนุษย์และการศึกษาลดลง

3) ผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมไทย เมื่อฟ้องหย่าเกิดขึ้นเมื่อทั้งคู่ไม่สามารถตกลงกันได้เอง จึงมีการนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 ว่าด้วยเรื่องครอบครัว เพื่อให้ศาลมีคำตัดสินเพื่อให้การสมรสมีการยุติอย่างถูกต้อง ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อกระบวนการทางยุติธรรมที่มีประเด็นอื่นที่ต้องมีการพิจารณาในเรื่องบุตร ถ้ากรณีทั้งคู่มีบุตรร่วมกัน เรื่องทรัพย์สินที่มีขึ้นเมื่ออยู่ร่วมกัน ในที่นี้หมายถึงสินสมรสที่เกิดขึ้นหลังจดทะเบียนสมรส การเรียกค่าทดแทนหรือค่าเลี้ยงชีพ และอื่น ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาวิเคราะห์หวัเคราะห์พุทธจริยศาสตร์เพื่อการครองเรือนกับกฎหมายการฟ้องหย่า ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็นจึงนำประเด็นที่น่าสนใจเหล่านั้นมาเพื่อการอภิปรายผลเพื่อหาความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่ได้พบทวนมา ดังนี้

1. พุทธจริยศาสตร์สำหรับการครองเรือน เป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินความประพฤติที่พระพุทธเจ้าได้สั่งสอนไว้เพื่อเป็นมาตรฐานในการดำเนินชีวิตให้กับมนุษย์ที่มาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน พุทธจริยศาสตร์ระดับต้น ได้แก่ ศีล เป็นเครื่องมือควบคุมพฤติกรรมที่แสดงทางกายและวาจา ระดับกลาง ได้แก่ ศีลกรรมบถ 10 ใช้เป็นเครื่องมือควบคุมพฤติกรรมที่แสดงทาง กายกรรม วาจากรรม มโนกรรม) และระดับสูง ได้แก่อริยมรรคมีองค์ 8 ใช้เป็นเครื่องพัฒนาปัญญาของมนุษย์ สอดคล้องกับ (วสิน อินทสระ, 2549 : 34) ที่กล่าวไว้ในหนังสือ พุทธจริยศาสตร์ สรุปได้ว่า พุทธจริยศาสตร์นั้นเป็นหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงวางไว้เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ ตั้งแต่พื้นฐานเบื้องต้น ท่ามกลาง และระดับสูง เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะเข้าถึงได้ เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติปัญญา มีความสุขอันสมบูรณ์ที่สุด พุทธจริยศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาการนอกใจนำไปสู่การหย่าร้าง จะต้องมีความเข้าใจข้อสัถย์ไม่นอกใจกัน หลักพุทธจริยศาสตร์ที่ควรนำมาใช้ในการแก้ปัญหาดังกล่าวนี้คือ อินทรีย์สังวร 6 หลักขรവാธธรรม 4 และหลักทศ 6 เป็นหลักปฏิบัติ

ที่จะทำให้ผู้ครองเรือนมีความสุขตามอัตภาพ ซึ่งสอดคล้อง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)) ได้กล่าวในหนังสือ “คู่สร้างคู่สม ชีวิตคู่ในอุดมคติ” สรุปได้ว่า หลักธรรมเท่าที่แสดงมานี้ส่วนใหญ่เป็นข้อปฏิบัติที่แสดงออกมาภายนอก การแสดงออกภายนอกในทางที่ดีงามเช่นนี้ย่อมต้องอาศัยมีคุณธรรมต่าง ๆ เป็นพื้นฐานอยู่ในจิตใจ ที่จะช่วยให้คงรักษาข้อปฏิบัติเหล่านี้ไว้ได้มั่นคงยั่งยืน และด้วยความจริงใจ ด้วยเหตุนี้ผู้ครองเรือนจึงต้องมีคุณธรรมสำหรับรักษาความสัมพันธ์อันดีนี้ไว้เป็นหลักในใจที่เรียกว่า ขรवासธรรม หรือ ธรรมสำหรับชีวิตครองเรือน 4 ประการ คือ 1) สัจจะ ความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน 2) ทมะ การรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ ช่มใจระงับความรู้สึกต่อเหตุบกพร่องของกันและกัน รู้จักฝึกฝนปรับปรุงตน 3) ขันติ ความอดทน อดกลั้นต่อความหนักและความร้ายแรงทั้งหลาย ชีวิตของผู้อยู่ 4) จาคะ ความเสียสละ ความเผื่อแผ่แบ่งปัน ตลอดจนความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน ชีวิตบุคคลที่จะมีความสุขร่วมกัน และซึ่งสอดคล้องกับ พระครูนิภาสธรรมาธิมุต (อำพร ปริมุตฺโต, 2553) ได้ทำวิจัยเรื่อง การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในครอบครัวตามหลักธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า ปัญหาคความขัดแย้งของครอบครัวไทยมีปัญหามาจาก 1) ปัญหาคความขัดแย้งขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน 2) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของครอบครัว 3) ปัญหาคความขัดแย้งในระดับรุนแรงของครอบครัว ส่วนวิธีการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในครอบครัวตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้น สามารถนำหลักพุทธธรรมมาแก้ไขได้โดยจำแนกเป็นระดับต่าง ๆ เช่น 1) ปัญหาของครอบครัวขั้นพื้นฐานสามารถแก้ไขได้ โดยนำหลักสัมมาทิฐิ การใช้หลักสมชีวิตา และการใช้หลักธรรมของคู่ชีวิต 4 (1) สมสัทธา มีศรัทธาเสมอกัน (2) สมสীลา มีศีลเสมอกัน (3) สมจาคา มีจาคะเสมอกัน (4) สมปัญญา มีปัญญาเสมอกัน เป็นต้น มาประยุกต์ใช้เพื่อความดีงามของในการใช้ชีวิตคู่

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกฎหมายการฟ้องหย่า ประกอบด้วยเหตุ 2 ประการ คือ เหตุฟ้องหย่าที่ตั้งอยู่บนฐานความผิดของคู่สมรส คือ สามีหรือภริยาประพฤติชั่วสามีหรือภริยาทำร้ายร่างกายหรือหมิ่นประมาทเหยียดหยาม สามีหรือภริยาในละทิ้ง สามีหรือภริยาผิดทัณฑ์บน และเหตุฟ้องหย่าที่มีได้ตั้งอยู่บนฐานความผิดของคู่สมรส สามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก สามีหรือภริยาสมัครใจแยกกันอยู่ สามีหรือภริยาถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ สามีหรือภริยาไม่ให้ความช่วยเหลือกัน เป็นปรปักษ์ต่อกัน สามีหรือภริยาวิกลจริต สามีหรือภริยาเป็นโรคติดต่อร้ายแรง สามีหรือภริยามีสภาพร่างกายไม่อาจร่วมประเวณีกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับ (พรชัย สุนทรพันธุ์, 2551 : 441) ที่ได้กล่าวไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา สรุปได้ว่า การหย่าโดยความยินยอมทั้งสองฝ่าย และการหย่าโดยการฟ้องหย่า ตามหลักกฎหมายไทย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของบิดา มารดา สามี ภริยา และบุตรธิดาให้พึงปฏิบัติต่อหน้าที่ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขในการครองเรือนตามแนวพุทธจริยศาสตร์ เพื่อให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็ง แต่อย่างไรก็ตาม หากสามีภริยาไม่สามารถครองเรือนใช้ชีวิตคู่อย่าง

มีความสุขก็สามารถที่จะหย่าขาดจากกันได้โดยความสมัครใจยินยอมทั้งสองฝ่ายหรือหย่าโดยคำพิพากษาของศาลตามมาตรา 1514 และมาตรา 1516 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และสอดคล้องกับสุพัตรา สุภาพ, 2540 : 49-50) ที่ได้กล่าวไว้ในหนังสือ สังคมวิทยา สรุปได้ว่าการอยู่ร่วมกันของคู่สมรสเพื่อการแก้ไขปัญหาการหย่าร้างจึงมีแนวทางดังนี้ 1) อุดหนุน ถนอมน้ำใจกัน เอาใจเขามาใส่ใจเรา 2) เวลาอารมณ์ดี ๆ ควรพูดจากันถึงสิ่งบกพร่องต่าง ๆ 3) หมั่นขยันทำงานอดออม เพื่อจะได้ไม่เกิดปัญหาทางการเงิน 4) ฝ่ายชายควรมีความรับผิดชอบเมื่อสมรสแล้ว และฝ่ายหญิงควรสำรวจข้อบกพร่องของตนเองเสมอ 5) รักและเอาใจใส่ญาติพี่น้องของแต่ละฝ่าย 6) ควรให้อภัยซึ่งกันและกัน การหย่าร้างมีรูปแบบการหย่า โดยขาดจากการสมรส การหย่าสามารถแบ่งได้ 2 รูปแบบ คือ การหย่าโดยความยินยอมทั้งสองฝ่าย และการหย่าโดยการฟ้องหย่า

3) พุทธจริยศาสตร์เพื่อการครองเรือนกับกฎหมายการฟ้องหย่า ประกอบด้วย (1) หลักอินทริยสังวร 6 ได้แก่ การสำรวมตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่หลงเพลิดเพลินยินดีจนเกินไปในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ (2) หลักขรवासธรรม 4 ได้แก่ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ (3) ศีล 5 คือการเว้นจากการฆ่าหรือประทุษร้าย การเว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ การเว้นจากการประพฤติผิดในกาม การเว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง และการเว้นจากการดื่มสุรา และเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท (4) หลักอบายมุข 6 ได้แก่ การหมกในการเสพของมีนเมา การหมกมุ่นในการเที่ยวในเวลากลางคืน การหมกมุ่นในการเที่ยวดูมหรสพ การหมกมุ่นในการเล่นการพนัน การหมกมุ่นในการคบคนชั่ว และเกียจคร้านการงาน (5) หลักทิส 6 หมายถึงเอาเฉพาะ ปัจฉิมทิส (ทิสเบื้องหลัง) ได้แก่ ภรรยาหรือสามี ด้วยการถือปฏิบัติคือ สามีพึงดูแลภรรยาด้วย การยกย่อง ไม่ดูหมิ่น ไม่นอกใจ มอบความเป็นใหญ่ในบ้านให้ และหาเครื่องประดับให้เป็นของขวัญตามโอกาส ภรรยาอนุเคราะห์สามีดังนี้ จัดงานบ้านให้เรียบร้อย สงเคราะห์ญาติทั้งสองฝ่าย ไม่นอกใจ รักษาสมบัติ และขยันไม่เกียจคร้าน หลักพุทธจริยศาสตร์ดังกล่าวมานี้เมื่อไปใช้ในการครองเรือนแล้วจะทำให้เกิดความสุขในการครองเรือนปราศจากการฟ้องหย่าในทุกกรณี ซึ่งสอดคล้องกับ พระโรสิน รตนสีโล (หนู), 2559) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “วิธีการประยุกต์ใช้หลักขรवासธรรมในการแก้ปัญหาความแตกแยกในครอบครัว ” พบว่า วิธีการปฏิบัติของภักยทานในการจัดการความขัดแย้งความแตกแยกนั้น ทางในถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่มีความสำคัญ ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นการอภัยทางการเมืองและวาจา เพราะการปฏิบัติของภักยทานทางในนั้นเป็นการเอาชนะใจตัวเอง ที่เป็นอิสระออกจากความโกรธเกลียด อาฆาตแค้น เป็นการปฏิบัติที่รื้อถอนและสลายความยึดมั่นถือมั่นในความคิดของตนเอง ที่เป็นสาเหตุสำคัญอันจะนำไปสู่การขัดแย้งและแตกแยกขึ้นและซึ่งสอดคล้องกับ สุนทรี แสนคำดี (2553) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยาตามหลักสังคัลยสูตร” พบว่า สามีทำหน้าที่หลัก 2 อย่าง คือ ในฐานะผู้ให้และในฐานะผู้ปฏิบัติ กล่าวคือ ในฐานะผู้ให้ สามีควรให้การยกย่องภรรยาตาม

สมควร รวมทั้งให้ของขวัญตามกาลอันควร ในฐานะผู้ปฏิบัติไม่ควรดูหมิ่นภรรยาควรซื่อสัตย์ต่อภรรยา ในขณะที่เดียวกันภรรยาก็ควรทำหน้าที่ทำนองเดียวกันเป็นการตอบแทนกล่าวคือควรเคารพสามี สงเคราะห์ญาติฝ่ายสามี จัดการดูแลบ้านและทรัพย์สินและมีความซื่อสัตย์ต่อสามี ในด้านทัศนคติที่สามีและภรรยามีต่อกัน พบว่า สามีคาดหวังให้ภรรยามีความซื่อสัตย์จัดการดูแลบ้านเรือนและทรัพย์สินสมบัติตลอดจนปฏิบัติต่อญาติอย่างเหมาะสม ส่วนภรรยาก็คาดหวังในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ สามีควรให้เกียรติยกย่อง มอบความเป็นใหญ่ในบ้าน ซื่อสัตย์และมอบของขวัญให้ตามโอกาส ยังมีหลักคำสอนที่สำคัญอื่นๆ ที่ควรนำมาพิจารณา เช่น การมีศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญาเสมอกัน ซึ่งจะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป มีดังนี้ พุทธจริยศาสตร์ในการใช้การฟ่องหย่าในพุทธศาสนาไม่มีหลักคำสอนเรื่องการฟ่องหย่า มีแต่คำสอนที่ทำให้ทั้งคู่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติ ด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์เป็นวิธีการและแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของคู่ครองที่จะต้องกระทำอย่างไรเพื่อให้เกิดความสุขความเจริญต่อการใช้ชีวิตคู่ เมื่อนำหลักการนี้มาใช้ในการป้องกันการมีปัญหาเริ่มจากการเลือกคู่ครอง การปฏิบัติตนตามหน้าที่ที่ทั้งฝ่ายสามีและภริยามีหน้าที่ต่อกัน
2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้ 1) ควรศึกษาแนวทางที่จะนำหลักพุทธจริยศาสตร์มาใช้ในการแก้ปัญหาผลกระทบที่เกิดจากการหย่าร้าง 2) ควรศึกษาการนำหลักพุทธจริยศาสตร์มาใช้ในการปรับตัวหลังการหย่าร้าง และ 3) ควรศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักพุทธจริยศาสตร์การใช้ชีวิตคู่กับชีวิตหย่าร้าง

องค์ความรู้ใหม่

1. พุทธจริยศาสตร์กับเหตุฟ่องหย่าเป็นสิ่งที่มีความขัดแย้งกันเพราะพระพุทธศาสนามีแต่คำสอนที่เป็นไปเพื่อการส่งเสริมให้คู่สมรสมีความรักและเมตตาต่อกันด้วยกระบวนการที่นำเอาหลักฆราวาสธรรมมาปรับใช้เพื่อให้เกิดความสุขและสร้างสร้างให้ครอบครัวมีความอบอุ่น
2. มูลเหตุที่เกิดการหย่าร้างที่นำไปสู่การแตกแยกของครอบครัว จนส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมและปัญหาอาชญากรรม
3. การฟ่องหย่าตามทัศนะพุทธจริยศาสตร์ ไม่มีการกล่าวในพุทธศาสนาเพราะพุทธองค์ถือว่าเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคลในการที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันหรือแยกกันอยู่แต่ได้มีหลักธรรมในการเลือกคู่ครอง หลักการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันทั้งแนวปฏิบัติของสามี และภริยา ว่าทำอย่างไรชีวิตอย่างไรให้ครองคู่กันยาวนาน ไม่มีปัญหาทะเลาะขัดแย้งกัน

เอกสารอ้างอิง

- จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. (2554). สังคมวิทยา. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์. (2548). สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2548). ธรรมานุชิต (ฉบับชาวบ้าน). กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- สุพัตรา สุภาพ. (2540). สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- พรชัย สุนทรพันธุ์. (2551). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา. นนทบุรี: ธนัชการพิมพ์.
- วศิน อินทสระ. 2549. พุทธจริยศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมดา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2555). คู่สร้างคู่สม ชีวิตคู่ในอุดมคติ. (พิมพ์ครั้งที่ 28). นครปฐม: วัดญาณเวศกวัน.
- ภิรมย์ บุญยิม. (2554). การศึกษาหลักการเลือกคู่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูนิภาสธรรมาธิมุต (อำพร ปริมุฑฺโต). (2553). การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวตามหลักธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระโรลัน รตนสีโล (หุน). (2559). วิธีการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมในการแก้ปัญหาความแตกแยกในครอบครัว. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุนทรี แสนคำดี. (2553). ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยาตามหลักสังคาลสูตร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.